

HET WOORD VAN DE WEEK

Orgaan van DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

20e jaargang nr. 38 18 september 1967

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58

abonnementsprijs f 6,— per jaar
buitenland f 7,50 per jaar
voor België f 6,50
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Is dat nu werkelijk wel nodig?

Of U nu welbewust op dit programma afgestemd heeft, of dat U de radio toch nog aan had staan, in elk geval vind ik het prettig dat U naar deze uitzending — (die 10 minuten zal duren) — wilt luisteren. Dit geldt dan wel bijzonder voor diegenen onder U, die wel is waar geen lid zijn van het Humanistisch Verbond, maar die zich toch op de een of andere manier humanist voelen. Misschien heel uitgesproken, misschien wat aarzelend, maar U heeft gemerkt dat de levensovertuiging die men met de naam humanisme aanduidt, veel aanrakingspunten heeft met wat U nu zo van het leven, het bestaan, de wereld om U heen, denkt.

Dat U dan toch geen lid bent van het Humanistisch Verbond, kan natuurlijk meerdere redenen hebben. Misschien weet U nog te weinig van dit Verbond af, of heeft U er nog nooit eens echt bij stil gestaan, dat U zich eigenlijk ook wel als lid zou kunnen opgeven. Of U is er bang voor dat zo'n lidmaatschap U schade zou kunnen doen in Uw naaste omgeving of in Uw werkring.

Ik kan mij ook zo indenken, dat U vindt dat er al genoeg georganiseerd wordt. U werkt in een groter of kleiner bedrijf. De kinderen gaan naar school of de universiteit. U bent misschien al lid van een vakorganisatie en een politieke partij of u leest er over in de krant. Er zijn sociale voorzieningen. U betaalt belastingen aan de grote organisatie van de staat, enz. Alles is tegenwoordig georganiseerd! En dan zou U zich ook nog eens moeten organiseren op het gebied van Uw levensovertuiging? Dat wordt U nu misschien wel een beetje al te gortig.

Een andere reden dat U geen lid is van het Humanistisch Verbond kan zijn dat U het lidmaatschap als een inbreuk op uw privacy beschouwt. De levensovertuiging, dat is nu nog echt het privé eigendom van de mens, waar je alleen maar in vertrouwelijke sfeer met familieleden of vrienden over praat, maar waar je niet mee te koop loopt, laat staan dat je op dit gebied gaat organiseren.

Of acht U de stap naar het lidmaatschap wat al te ingrijpend? Net of je je dan bindt. Of U dan nooit meer van gedachten zou kunnen veranderen. En overigens, U zet in Uw gedachten-

wereld wel is waar ook de mens centraal, maar toch, je kan nooit weten. Misschien bestaat er toch wel zo iets als een hogere macht.

Het kan ook zijn dat U geen verenigingsmens is. En daarom wordt U geen lid. Nietwaar, als je ergens lid van bent, dan moet je er iets voor doen. Dan moet je je daar actief voor gaan inzetten. En daar heeft U geen tijd voor, en daar zou U overigens ook geen zin in hebben.

Ook de idee dat U bij het lidmaatschap een soort etiket opgeplakt krijgt, in een bepaald vakje ondergebracht wordt, staat U helemaal niet aan.

Wel, misschien heeft U nog andere redenen om geen lid te worden. U vindt het Verbond te rood of te liberaal, te pacifistisch of te weinig pacifistisch, te populair of te intellectueel of misschien zelfs te progressief.

Ik zou natuurlijk wel een slecht humanist zijn als ik geen respect had voor Uw overwegingen om geen lid te worden. Als U het echter goed vindt, dan zou ik daar toch nog eens wat verder over willen praten, maar dan eerst het volgende.

Kent U die weegschalen waar de mensen vroeger gebruik van maakten? Een hefboom met het draaipunt in het midden, een wijzer, en aan de uiteinden twee schalen opgehangen aan ketinkjes. Je ziet ze tegenwoordig nog al eens bij een antiquair of misschien heeft U er zelf wel een in Uw huiskamer hangen als decoratie.

Als U Uw argumenten om geen lid te worden nu eens in de ene schaal doet, dan wil ik de andere graag vullen.

In onze maatschappij bestaat een grote behoefte aan een diepergaand contact, dan normaal vaak het geval is, bij mensen die in bijzondere omstandigheden geraakt zijn. Bijzondere omstandigheden in het dagelijkse leven. Soms doordat men vrij plotseling van omgeving veranderd is, door opname in een ziekenhuis, veroordeeld is tot gevangenisstraf, op een universiteit is gaan studeren, in het leger dient, voortaan in een bejaardentehuis woont, en noemt U maar op. De grote behoefte aan een diepergaand contact met de ander, komt dan in onze moderne, drukke en gehaaste tijd meestal in het gedrang. Er zijn echter mensen die zich

Kalender 1968

De kalender 1968 van het
Humanistisch Verbond
is verschenen.

Deze is wederom in
2-kleurendruk uitgevoerd.

De prijs is

f 3,25

Uw bestelling zien wij gaarne tegemoet door
storting of overschrijving van f 3,25 op post-
rekening 304960 t.n.v. het Humanistisch Ver-
bond, Utrecht.

In de omschrijving: Kalender 1968.

voor dit gesprek met de ander ter beschikking willen stellen. Mensen met een grote dosis levenservaring en met zoveel oprechte belangstelling in de medemens dat ze echt kunnen luisteren. In humanistische kringen wordt dit werk geestelijke verzorging genoemd. En mocht U van de noodzaak van dit werk door de prettige omstandigheden waarin U nu verkeert, niet geheel overtuigd zijn, ik kan U verzekeren dat dit geen halfzachte luxe is, maar beantwoordt aan een diepgewortelde primaire levensbehoefte. Voor een meer gespecialiseerde aanpak in deze zijn er tevens Bureaux voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden opgericht. Verder is er in het leven van alle dag een grote behoefte aan gespreksgroepen waarin men in een gezellige en open sfeer eens rustig met elkaar over allerlei onderwerpen van gedachten kan wisselen.

En dan denk ik bij dit alles dus vooral aan die mensen die in hun levensfilosofie de menselijke vermogens centraal stellen, dus de rede, het gevoel, de intuïtie.

Er is ook behoefte aan het opkomen voor de belangen van de zgn. buitenkerkelijke mens, indien deze, naar ik graag aanneem eigenlijk ondoordacht, door een christelijke meerderheid in gevaar gebracht zijn of dreigen te komen. En de ouders met kinderen kunnen nog eens denken aan de grote noodzaak die er is om op de scholen een stuk informatie en inzicht te geven over de godsdiensten (Christelijke en niet-Christelijke) en over de grote levens- en wereldbeschouwingen, zodat de kinderen door deze kennis gesteund hun eigen levenshouding zelf kunnen opbouwen.

En wie moet er nu aan al deze behoeften, waar ik nog maar een gedeelte van opgesomd hebt, voldoen? De Nederlandse Staat misschien?

Stel je voor! Nee, dat zal uit het vrije initiatief van de mensen zelf moeten komen, die zich daar dan gezamenlijk voor willen gaan inzetten. Zoiets heet dan een organisatie, in ons geval het Humanistisch Verbond.

Naast al dat werk dat hierbij door mensen in hun vrije tijd verricht wordt, zijn er bij deze gigantische taken ook veel werkers nodig, zgn. full-time krachten die zich hiervoor geheel inzetten. Gigantische taken, want dat zijn het! Denkt U er alleen maar eens aan dat er in Nederland ruim 13 miljoen mensen wonen, waarvan meer dan een vijfde niet godsdienstig is. Dit gehele werk moet betaald worden. Daarvoor is geld nodig en dit is nu juist één van de grote problemen van dat Humanistisch Verbond. Minstens even belangrijk is de morele steun waarvan alle werkers zich verzekerd dienen te weten om al deze taken goed uit te kunnen voeren. En niet te vergeten de vele officiële instellingen die ons het werk vaak überhaupt mogelijk moeten maken en die hun mate van medewerking, niet onlogisch overigens, vaak afhankelijk stellen van het ledental.

Wel dit alles heb ik dus in de andere bak van Uw weegschaal gedaan en ik ben wel zeer benieuwd te weten naar welke richting de wijzer nu uitgeslagen is. Als U mij toestaat dan kijk ik zelfs nog even in Uw schaal. Vindt U eigenlijk toch niet dat je in deze als individu weinig kunt bereiken en dat je toch een organisatie nodig hebt? Dus zelfs op dit levensbeschouwelijke gebied? Zou het ook niet zo kunnen zijn, dat door een lidmaatschap Uw privacy in het geheel niet in gevaar komt, zeker niet in een verbond op humanistische grondslag waar de waarde van de individuele mens zo zeer als uitgangspunt gekozen is? En is het nu ook niet zo dat U zich moeilijk gebonden kunt voelen in een verbond waarin men zo doordrongen is van de betrekkelijkheid van vele dingen en waarin dus alle ruimte is om morgen, als de innerlijke of uiterlijke omstandigheden daar aanleiding toe geven, een andere mening te vormen dan vandaag, over welke zaak dan ook. Een verbond, waar ook alle ruimte is om te discussiëren over „je kan nooit weten!“

En duidelijk is, niet iedereen heeft zin of behoefte om mee te doen aan alle activiteiten. Al zou U met geen enkele activiteit mee willen doen, wie zou U dit goede recht betwisten? Maar waar het wél altijd om gaat, dat is de morele en financiële steun. En die kunt U eigenlijk pas goed geven door lid te worden. Meestal heeft een mens een aanleiding nodig om iets te doen. Naar ik van harte hoop is voor U deze radio-uitzending de aanleiding om U als lid op te geven. En waarom zou U dat dan vanavond nog niet doen. Het adres is: Humanistisch Verbond, Postbus 114, Utrecht. En U weet het, als U zich opgeeft, dan kunt U er van verzekerd zijn dat ook vele anderen dat doen. Maar als U het niet doet, waarom zou iemand anders het dan eigenlijk wel doen?

I. v. d. Willik

Humanistische Correspondentiekering voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 40 ct aan postzegels insluiten.

(adv.)

Kort kommentaar Uitzending van vrijdag 15 september 1967.

't Schijnt er met de geestelijke en lichamelijke konditie van de jonge generatie slecht voor te staan: ongeveer een derde van de voor de militaire diensplicht opgeroepen jongens wordt afgekeurd. Hierover publiceerde Het Parool een interview met kolonel K. A. Lijfering, arts en medewerker van de Inspectie van de Militaire Geneeskundige Dienst. De belangrijkste afkeuringgronden waren: gebrek aan intelligentie, bijna 8 %; onevenwichtigheid, ruim 5 %; en gebreken aan de ledematen, bijna 5 %. Een verklaring heeft de kolonel niet. Hij zegt daarover: „Men is wel bezig met op bejaarden gerichte medische en andere onderzoeken, ik zou het dus begrijpelijk vinden als de opgroeiende jeugd wat dit betreft meer aan bod komt”. Als aanvulling op hetgeen de kolonel gezegd heeft, kan nog worden opgemerkt dat de jeugd en de jongeren tezamen bijna de helft van de Nederlandse bevolking uitmaken.

Wel zijn er veronderstellingen en één daarvan wil ik u niet onthouden: „Is men op de goede weg met de lichamelijke opvoeding? Ik dacht van niet. Er is te weinig geld, er zijn te weinig gymnastieklokalen, zwembaden en er is te weinig kader”, aldus de kolonel. Van alle voorzieningen voor de jeugd waaraan nog wel het een en ander mankeert, wordt alleen de sport naar voren gehaald. Toch had de kolonel voor dien over de lichaamsgebreken reeds gezegd, dat o.m. voetbal hier wel het een en ander mee te maken zal hebben.

De lichamelijke opvoeding draagt ongetwijfeld bij tot een betere lichamelijke en ook wel geestelijke konditie van de mens, maar laten we daarbij niet vergeten dat onlangs een befaamde wielrenner werd afgekeurd wegens platvoeten. Vraag bij dit alles is natuurlijk hoe het staat met de andere takken van opvoeding en vorming, die hun steentje bijdragen tot een betere geestelijke konditie.

In het onderwijs is het nog altijd zo dat Nederland op een na de laatste is op de ranglijst van klassegemiddelden. De Nederlandse onderwijzer mag pas gaan piepen als zijn klas zo tussen de 45 en 50 leerlingen telt. Niet bepaald bevorderlijk voor een evenwichtige, een harmonische ontplooiing van zijn pupillen. Onderwijsresearch en vernieuwingen kunnen slechts zeer mondjesmaat worden ingevoerd wegens gebrek aan accommodatie en financiën. Is hier vooral de overheid die over de brug zal moeten komen, bij de vorming leerplichtvrije jeugd zijn het de werkgevers. Wat zien we echter? Bij de verruiming van de arbeidsmarkt, zoals dat eufimistisch heet, neemt het aantal werkgevers dat hun jonge werknemers en -neemsters verplicht één of twee dagen per week naar een levensschool te gaan, eerder af dan

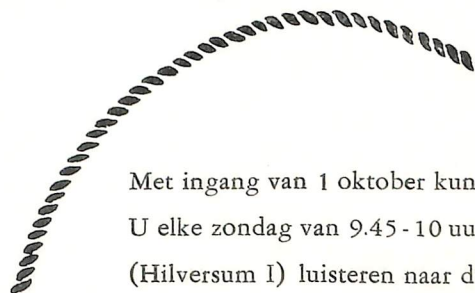
toe. Eerlijkheidshalve dient er bij gezegd te worden dat de jeugdige werknemers en -neemsters net van school af, er ook niet altijd veel voor voelen. Een verruiming van de partiële leerplicht kan hier uitkomst brengen, want dan is de werkgever verplicht zijn jonge „medewerkers” te sturen.

Een andere categorie die sinds jaar en dag steen en been klaagt over te weinig overheids-gelden onvoldoende accommodaties. Het zijn de instellingen en organisaties voor het open jeugdwerk en de vrije jeugdvorming. Ook zij vinden in het toenemende aantal afkeuringen voor de militaire dienstplicht argumenten als zij binnenkort met de Vaste Commissie voor Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk van de Tweede Kamer gaan praten over een nationaal jeugdbeleid en hun plaats daarin. Wel zullen zij dan duidelijk moeten maken dat althans een aantal hunner naast een stuk gezonde en noodzakelijke ontspanning ook een bijdrage leveren aan de persoonlijke vorming en ontplooiing van de Nederlandse jeugd.

Uiteindelijk gaat het hier niet om 's lands verdediging, maar om de volwassenen van morgen in een zich dynamisch veranderde samenleving. Daarin zullen zij niet alleen lichamelijk maar ook geestelijk hun plaats moeten vinden, daarvoor en daaraan werken is alleszins de moeite waard. Hopelijk leren al de instanties, instellingen en organisaties, die zich met jeugd en jongeren bezig houden, van de sport hoe zij voor hun denkbeelden aan de weg moeten timmeren. Tot nog toe ontbrak het hier helaas nog al eens aan.

M. W. Verduijn

Weer op zondag

Met ingang van 1 oktober kunt
U elke zondag van 9.45 - 10 uur
(Hilversum I) luisteren naar de
radio-uitzending
van het Humanistisch Verbond

Jong en oud

Zó koud kon het in mijn jeugd niet zijn, of er was altijd wel iemand die meewarig zijn hoofd schudde over dat gekerm en dan begon met de woorden: „In de winter van negentig op eenennegentig...” Nou, dan liet zo'n man het toch vriezen! IJs van een halve meter dik? Dat was niks. Een meter, meneer en de zwaarste kanonnen reden over de grootste rivieren en meren.

Nu ben ik persoonlijk in 1890 niet aanwezig geweest om dit te controleren, dus ik had het maar aan te nemen. Maar het ergerde mij altijd wel. Gelukkig hebben we later de winters van '40 en '41 gekregen en toen begonnen de lui van '90 en '91 langzamerhand uit te sterven, zodat ik van die ergernis weer af was.

Intussen had ik er een familiekid bijgekregen dat ook graag krasse staaltjes uit het verleden ophaalde. Als ik wel eens meende, dat ik het moeilijk had in het leven, placht hij terloops te zeggen: „Toen ik een jaar of twaalf was, hoefde ik nooit voor 's morgens vier uur op te staan en 's avonds om een uur of zeven was ik al weer klaar.” Ja, aan die vijftien-urige arbeidsdag voor jeugdige werknemers kon ik niet tippen. Maar ook door deze herinnering aan de goede oude tijd werd ik nogal geïrriteerd. In dit licht bezien is het onbegrijpelijk, dat ik mijn kinderen op soortgelijke wijze heb geplaatst. Maar het staat onomstotelijk vast en het kan navraag velen, dat wij ons kroost, wanneer dat zijn neus optrok voor gezond en voedzaam eten, tientallen keren (wellicht honderdtallen) hebben toegevoegd: „In de oorlog zou je d'r naar gesnakt hebben.” Later heb ik begrepen dat vooral het woord „gesnakt” deze, toch overigens wel aardige kinderen tot moorddadige gedachten bracht.

En zo gaat dat maar door. Want het is mij niet ontgaan, dat het bovengenoemde kroost op zijn beurt deze stinkende jakkel van de wijze levenslessen heeft overgenomen en verder draagt. Ik hoor één van mijn kinderen tegen de zijne zeggen: „Een fiets? Een nieuwe fiets? Die heb ik nog nooit gehad. Op een ouwe kun je ook rijden!” (Het is waar, maar die jongen was dan ook niets nut. Altijd met dikke meiden achterop gewoon de stoep oprijden, jawel, meneer!)

Toch schijnt er iets aan het veranderen te zijn. De jongeren zijn in het offensief gegaan. Zij lopen storm tegen de posities van de ouderen, bestoken het gezag en richten zich in het algemeen tegen de gevestigde orde, die tegenwoordig establishment wordt genoemd. Het is een boeiend en interessant verschijnsel.

Toch is het helemaal verkeerd om te menen, dat vroeger alleen de ouwelui aan bod kwamen. Ik heb het van een stuk of wat figuren eens nagegaan en kwam tot een paar aardige ontdekkingen, waarvan ik u hierbij graag deelgenoot maak. Te hooi en te gras noem ik een paar bekende lui.

Alexander de Grote had op zijn 23ste jaar heel Perzië veroverd en stond op zijn 30ste bij Indië en op het toppunt van zijn macht. Aangezien zijn benen niet sterk genoeg waren om de

weelde te dragen, stierf hij op zijn 33ste jaar. Adenauer was op zijn 41ste jaar burgemeester van Keulen. Niet zo piepjong maar het was dan ook een nette betrekking. Hij kwam trouwens na zijn zeventigste pas goed op gang.

Marx was op zijn 24ste jaar hoofdredacteur. Mussolini op zijn 29ste, Abraham Kuyper op zijn 35ste.

Jan de Witt was op zijn 28ste jaar raadpen-sionaris van Holland, zeg maar minister van Binnen- en Buitenlandse Zaken. Vergeleken bij William Pitt de Jongere was hij trouwens toch nog laat. De jonge Pitt was 22 jaar toen hij in het Lagerhuis werd gekozen. Een jaar later was hij minister van Financiën en op zijn 24ste was hij eerste minister van Groot-Brittannië. Een vlug jochje dus. Maar op zijn 47ste ging hij dood.

Langer heeft Churchill het uitgehouden, hoe-wel hij toch ook vroeg is begonnen. Toen hij 25 jaar was, werd hij in het Lagerhuis geko-zen en vijf jaar later zat hij in het kabinet. Hij is een van de weinige mensen die kon zeg-gen: „Vijftig jaar geleden zat ik ook al in het kabinet.”

Twee Nederlandse veteranen, Drees en Oud, waren er ook al jong bij. Drees had op zijn 25ste jaar een belangrijke bestuurspost in zijn partij en Oud was op zijn 31ste lid van de Tweede Kamer. Zij waren allebei op hun zeventigste nog goed op dreef en ook heden kopen zij nog geen knollen voor citroenen.

Luther was 34 jaar toen hij de reformatie in gang zette. Willem van Oranje was 35 jaar toen hij de leiding van de tachtigjarige oorlog op zich nam. Laten wij Napoleon niet vergeten. Toen hij 27 jaar was, werd hij opperbevelhebber in Italië, toen hij 30 jaar was, werd hij de feitelijke baas in Frankrijk en op zijn 35ste jaar werd hij keizer. Hij is 54 jaar geworden.

Hitler 56. Daaruit kan men echter niet afleiden, dat dictator een ongezond vak is, want Stalin heeft de 70 ruim overschreden en Mao zwemt op zijn 70ste nog over rivieren. Op de foto's tenminste. Dit alles overziende, kunnen wij niet zeggen, dat de jongelui vroeger niet aan bod gekomen zijn. Misschien is er dus niet eens zo heel veel veranderd.

H. H.

altijd

De aarde is zwaar, de sterren zijn ver,
en ik ben wentelensmoede,
wilde versintelen als een ster,
moet op en onder spoeden.
De zwarte, dikke wereld rond
laat ik mij onder het gaan
steigeren, kantelen op mijn mond,
opstaan en slapen gaan,
opsteigen, omkantelen op mijn mond,
opstaan, slapen gaan.
En lang nadat ik dood zal zijn
dein ik nog op en neer,
bevonden groot, bevonden klein,
een doodgewankeld heer.

L. Vroman

Nederlands dichter, geb. 1915

uitzendingen van het humanistisch verbond

vrijdag 22 september 22.25 uur: Kort Kommentaar (Hilv. II)

maandag 25 september 19.40 uur: M. G. Rood: „Een humanistische visie op het gezag” (Hilv I)

vrijdag 29 september 22.25 uur: Kort Kommentaar (Hilv. II)

zondag 1 oktober 9.45—10.00 uur: J. P. van Praag: „De stem van het humanisme” (Hilv. I)